

BİLGİLENDİRME TASARIMI VE EĞİTİMDEKİ YERİ

Doç. Tevfik İnanç İlisulu
Başkent Üniversitesi
Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
inancilisulu@gmail.com

Özet

Bilgilendirme tasarımı, kullanıcısının ihtiyaç duyduğu bilgiyi hızlı ve anlaşılır biçimde düzenleyerek sunan bir tasarım alanıdır. Hayatı kolaylaştırmak, zamanı verimli kullandırmak ve kargaşayı önlemek birincil görevleri arasındadır. Bilginin tasarlanması olarak açıklayabileceğimiz bu alanda öncelikli amaç bilginin en sade, en net ve en anlaşılır biçimde karşı tarafa iletilmesidir. Sürekli bilgi bombardımanı içerisinde olan kullanıcının çevresini daha anlaşılır düzeyde algılayabilmesi için gereklidir. Haritalar, metro/otobüs güzergah şemaları, trafik işaretleri/yönlendirmeleri, haritalar, form/doküman tasarımları, eğitim dokümanları ve infografikler bilgilendirme tasarımı etki alanına girmektedir. Eğitim açısından bakıldığında, genel olarak üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinde ya da iletişim fakültelerinde bulunan; grafik tasarımı, görsel iletişim tasarımı, iletişim tasarımı bölümlerinde seçmeli ders olarak verildiği görülmektedir. Önemi ve gerekliliği göz önüne alındığında bir alt branş olarak görülse de profesyonellik gerektiren bir alan olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, bilgilendirme tasarımının tanımı, kullanım alanları, gerekliliği ve üniversite eğitimimiz içerisindeki yeri tartışılmış/incelemiştir.

Anahtar Sözcükler: Bilgilendirme Tasarımı, Grafik Tasarım, İletişim.

INFORMATION DESIGN AND PLACE IN EDUCATION

Abstract

Information design is to organize the information needed quickly and clearly. It is among the tasks of facilitating life, using time efficiently and preventing the disorder. Priority objective; The most simple, clear, and understandable way of transmitting information. It is necessary for the user who is in intensive information traffic to be able to perceive the environment more easily. For example; Maps, metro/bus route schedules, traffic signs/directions, maps, form/document designs, educational documents and infographics. In terms of education, it is seen that universities are generally given elective courses in graphic design, visual communication design, communication design departments. Considering the importance and necessity, it can be said that it is an area that requires professionalism although it is seen as elective course. In this study, the definition of the information design, its fields of use, its necessity and its place in our university education are discussed/studied.

Keywords: Information Design, Graphic Design, Communication.

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, bilgilendirme tasarımının tanımı, kullanım alanlar, gerekliliği ve üniversite eğitimi içerisindeki yerinin anlaşılabilmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada araştırmanın deseni "durum çalışması", türü ise "açıklayıcı durum çalışması"dır. Araştırmanın amacı doğrultusunda nitel veri toplama araçlarından "doküman incelemesi" tekniği kullanılmıştır. Çalışmada, doküman incelemesi ve analizleri sonucunda bilgilendirme tasarımı örneklerle incelenmiştir. Araştırmanın sonunda, bilgilendirme tasarımının eğitim içerisinde çok daha fazla yer alması gerektiği sonucuna varılmıştır.

BİLGİLENDİRME TASARIMI NEDİR?

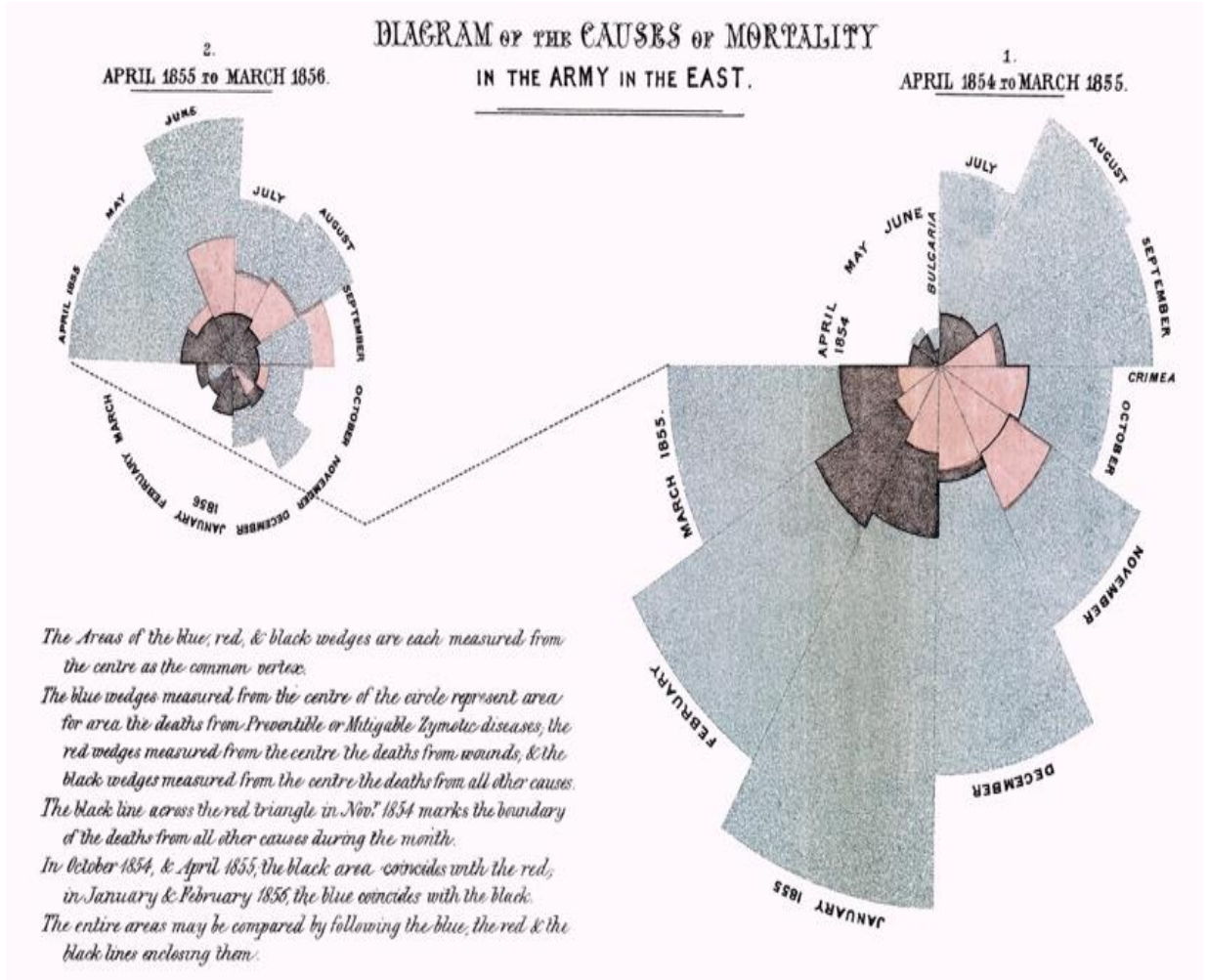
Bilgilendirme tasarımının ne olduğunu anlayabilmek için öncelikle bilginin bir tanımını yapmak gereklidir. Bilgi nedir; bilgi akıl ile üretilen ve insan aklının algılayabileceği olgu, gerçek ve ilkeler bütünüdür (Türk Dil Kurumu, 2017). Bilgi olarak değeri bulunması için mutlaka algılanabilir olmalıdır. Örneğin; Uzayın büyüklüğü nedir? veya Uzayın sonu var mıdır? sorularının yanıtı şu an için yoktur. Araştırmalar ve varsayımlar yapılmakla birlikte insan aklının erebileceği bir gerçek bilginin varlığından söz etmemiz mümkün değildir. Buradan hareketle bilgi algılanabilir olmak zorundadır. Ama çoğu zaman bilginin yalnızca algılanabilir olması da yetmemektedir. Bilginin anlaşılır ve en sade biçimde aktarılması da çok önemli bir noktadır. Çünkü bilgi paylaşılmazsa hiçbir değer ifade etmez. Bu noktada tasarımın bilgiyle olan ilişkisine bakmak gereklidir. O zaman Tasarım Nedir? sorusunu sormak yerinde olacaktır. Tasarım, özünde çok genel bir kavramdır. Mimariden endüstriye, sanattan mühendisliğe kadar uzanan çok geniş bir kullanım alanını kapsar. Genel olarak; insan zihninde canlandırılan form ya da biçimlerin dışa vurumu olarak tanımlanabilir. Bilginin ve tasarımın birlikteliğinden ortaya çıkan ve bilginin gereksiz tüm ayrıntılardan arındırılarak tasarlanması ve kullanıcıya aktarılması olarak tanımlayabileceğimiz bilgilendirme tasarımının çeşitli tanımları söz konusudur. "Bilgilendirme tasarımı, alıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla verilerin, planlanarak bir mesaj anlayışıyla sunulmasıdır. Seçilen ortam ne olursa olsun, iyi tasarlanmış bir bilgi kümesi, estetik, ekonomik ve ergonomik olurken aynı zamanda bilgi ihtiyaçlarını da karşılayabilmelidir" (Pettersson, 2002, IX). Bir başka tanımda ise; "Bilgilendirme tasarımı, bilginin insanlar tarafından etkin ve verimli olarak kullanılmasına olanak sağlayacak şekilde hazırlama sanatı ve bilimidir. Öncelikli hedefleri;

1. Anlaşılabilir, hızlı, doğru şekilde düzeltilebilir ve kolayca etkin eyleme dönüştürülecek belgeler geliştirmek,
2. Kullanılacak araç-gereçlerle olabildiğince kolay, doğal ve tatmin edici etkileşimler sağlamak,
3. İnsanların kentsel alanlarda rahatlıkla yön bulmalarını sağlamaktır. (Jacobson, 1999, 15-16)".

"BİLGİLENDİRME TASARIMI" OLARAK ADLANDIRILMASI

Kavram olarak yaklaşık son 20-25 yıl içerisinde bilgilendirme tasarımı olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Ancak bu adlandırma öncesinde bilgilendirme tasarımının öncü çalışmalarından 3 örneği incelememiz gerekmektedir. İlk örnek Florence Nightingale'in çalışmasıdır. Modern hemşirelik hizmetlerinin kurucusu olarak kabul edilen Florence Nightingale, aynı zamanda istatistiksel grafiklerin de öncülerindedir. İstanbul'a İngilizlere tahsis edilen hastanede gönüllü hemşirelik yapmaya gelmiştir. Ancak hastanedeki kayıpların büyük çoğunluğunun savaş sebebiyle değil yetersiz hemşirelik hizmeti, bulaşıcı hastalık ve enfeksiyonlar nedeniyle olduğunu görerek bir rapor hazırlamıştır. Raporda "coxcomb" adında bir grafik

sistemi kullanmıştır (Resim 1). Gerçekte bir matematikçi olması onun istatistiksel bilgiyi bu denli etkili ve anlaşılır kullanarak görselleştirmesini sağlamıştır (Güler, 2008:30).

Resim 1: "Florence Nightingale, 1857"

İkinci olarak; Peter Behrens'in kullanım kılavuzu tasarımlarından söz etmek gereklidir. Behrens'in 1907 yılında AEG firmasının görsel kimliğini tasarlaması için görevlendirilmiştir. Bu konuda yaptığı çalışmalar mimari, endüstri tasarımı ve grafik tasarım olarak üçe ayrılmaktadır. Bunlar içerisinde elektrikli kullanım aletleri için hazırladığı kullanım kılavuzları (Resim 2) ilk modern bilgilendirme tasarımı örneklerini oluşturmaktadır (Bektaş, 1992: 35).

ELEKTRISCHE TEE- UND WASSERKESSEL
NACH ENTWORFEN VON PROF. PETER BEHRENS

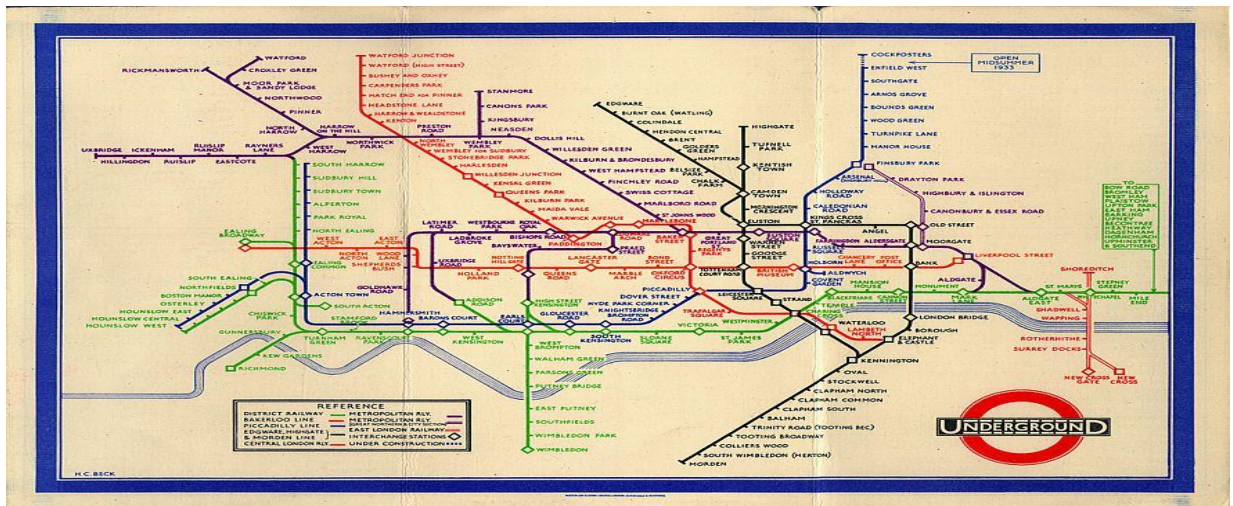

Messing glatt, matt achteckige Form				Kupfer floekig gehämmert achteckige Form				Messing vernickelt, glatt achteckige Form			
Pl. Nr	Inhalt ca. l	Gewicht ca. kg	Preis Mk.	Pl. Nr	Inhalt ca. l	Gewicht ca. kg	Preis Mk.	Pl. Nr	Inhalt ca. l	Gewicht ca. kg	Preis Mk.
3588	0,75	1,75	20,—	3589	0,75	0,75	22,—	3587	0,75	0,75	19,—
3598	1,25	1,0	22,—	3599	1,25	1,0	24,—	3597	1,25	1,0	22,—
3608	1,75	1,1	24,—	3609	1,75	1,1	26,—	3607	1,75	1,1	23,—

ALLGEMEINE ELEKTRICITÄTS-GESELLSCHAFT
ABT. HEIZAPPARATE

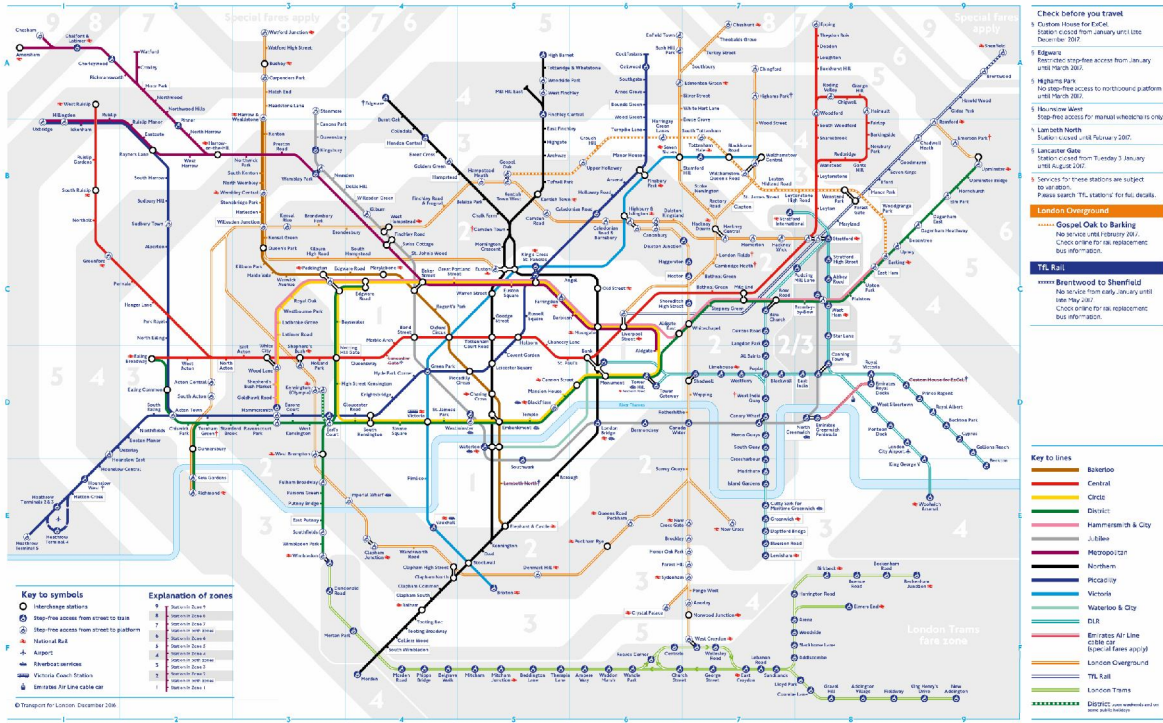
Resim 2: "Peter Behrens, Su Isıtıcısı için Hazırladığı Kullanım Klavuzu Sayfası, 1907"

Modern anlamda ilk bilgilendirme tasarımı örneklerinden biri diğeri de yeraltı elektrik şefi Harry Beck tarafından hazırlanan metro ulaşım güzergâh haritasıdır. Gereksiz tüm bilgilerden arındırarak hazırladığı haritada kullandığı güzergâh yollarını kullandığı renkli elektrik tellerinden esinlenerek yapmıştır. Metroyu kullanan yolcuların güzergâhı detaylarına ihtiyacı olmayacağını düşünerek yolları yalnızca 45 ve 90 derecelik açılarla göstermiştir. 1933 yılı için oldukça farklı bir tasarım olan bu sistem günümüz metro, tren ve otobüs güzergâh haritalarında hala kullanılmaktadır (Resim 3, Resim 4).

Resim 3: "Harry Beck, Londra Metro Hatları Haritası, 1933"

Tube map

MAYOR OF LONDON

tfl.gov.uk

24 hour travel information
0343 222 1234*

Sign up for email updates
tfl.gov.uk/emailupdates

@TfLTravelAlerts

UNDERGROUND
TRANSPORT FOR LONDON
EVERY JOURNEY MATTERS

Resim 4: "Londra Metro Hatları Haritası, 2017"

GRAFİK TASARIM VE BİLGİLENDİRME TASARIMI ARASINDAKİ İLİŞKİSİ

Grafik tasarımla olan yakın ilişkisi bilgilendirme tasarımının bir uzmanlık alanı olarak algılanmasını ve aynı zamanda kabul edilmesini geciktirdiği söylenebilir. Bu konu üzerine çeşitli tartışmalar yapılmakta birlikte, bazı tasarımcılar bilgilendirme tasarımının grafik tasarımdan ayrı olarak başlı başına profesyonel bir çalışma alanı olduğunu savunurken, diğerleri böyle olmadığını ileri sürmektedirler. Güler konu ile ilgili görüşlerini aşağıdaki biçimde açıklamıştır.

Grafik tasarım ve bilgilendirme tasarımı arasındaki ilişkiyi incelerken, öncelikle bu iki unsurun birbirlerinin alt dalı olmadığını vurgulamak gerekmektedir. Ne grafik tasarım tam anlamıyla bilgilendirme tasarımının içerisinde yer alır, ne de bilgilendirme tasarımı grafik tasarımın içerisinde. Burada iki unsurun kesişmesinden ve birlikte hareket etmesinden bahsedilmektedir. Aralarındaki ilişki doğal olarak kesiştikleri noktalarda ortaya çıkmaktadır. Grafik tasarımın özünde yer alan "mesajın içeriğini belirlemek ve hedef kitleye göre görselleştirmek", bilgilendirme tasarımının da amaçlarından biridir.

Bilgilendirme tasarımcısının niteliklerinden de anlaşılacağı üzere, grafik tasarımcılar bilgilendirme tasarımı kavramını kurumsallaştıran ve ayrı bir dal olarak tanınmasında emeği geçen kişilerdir. Pek çok grafik tasarım çalışması çeşitli miktarda bilgi taşıırken bu çalışmaların bir bölümü yoğun bir şekilde bilgi içerir. Grafik tasarım ürününün bilgilendirme tasarımı ürününe dönüşebilmesi de artan bilgi yoğunluğuyla gerçekleşmektedir. Bu nedenle grafik tasarımcı, pek çok projesinde bilgilendirme tasarımcısı gibi davranmaktadır. Bununla birlikte grafik tasarımcı tüm tasarım süreci boyunca genelde yalnız çalışırken bilgilendirme tasarımı projelerinde pek çok farklı uzmanlık alanlarından profesyoneller bir araya gelmektedir. Genel olarak grafik tasarımın, bilgilendirme tasarımı görselleştiren bölüm olduğu söylenebilir. (Güler, s.14).

Bilgilendirme tasarımı, karmaşık ve modern toplumumuzdaki bilgileri yönetmek, giderek artan etkinlikle çalışan sofistike hesaplama ve iletişim cihazları ve ağları gerektirir. Bilgisayarlarda büyük miktarda bilgi depolamak ve almak, ihtiyaçlarımızı çözmemize yardımcı olmamaktadır. Aslında devasa bilgi depoları bize aşırı miktarda bilgi yüklüyor ve bazen bizi siber alanda kaybolduğumuzu hissettiriyor. İhtiyacımız olan şey, daha fazla bilgi değil, doğru bilgiyi sunma yeteneğidir. Bilginin doğru kişilere, doğru zamanda, en etkin ve verimli biçimde sunulmasıdır (Jacobson: 15).

BİLGİLENDİRME TASARIMININ UYGULAMA ALANLARI

Bilgilendirme tasarımı 9 ana başlık altında toplayabiliriz;

1. Belge / Doküman Tasarımı
2. Form Tasarımı
3. Kullanım Kılavuzu Tasarımı
4. Harita Tasarımı
5. Şema, Çizelge ve Tablo Tasarımı
6. İnfografikler
7. Yönlendirme ve İşaretleme Tasarımı
8. Sergileme Tasarımı
9. Piktogramlar

1. Belge / Doküman Tasarımı

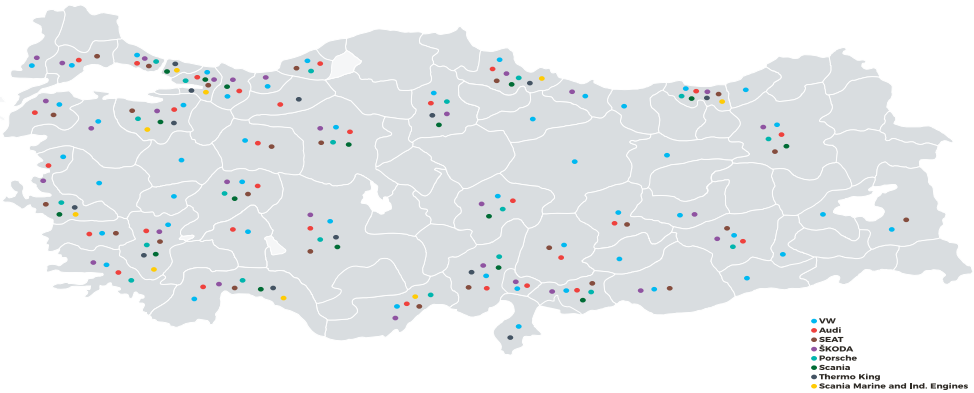
Kağıt üzerinde basılı olarak üretilen katalog, broşür, bülten, gazete, dergiler, yıl sonu raporları ve basılı belgeler bu kategoriye girmektedir. Gereksiz ya da kullanıcının hiçbir işine yaramayan bilgilerden arındırılmış olması gerekmektedir. Bilginin kullanıcıya en etkili ve yalın haliyle iletilmesi belge/doküman tasarımında en önemli noktadır (Resim 5).

ULTIMATE CUSTOMER SATISFACTION

DOĞUŞ OTOMOTİV AIMS AT DELIVERING ULTIMATE CUSTOMER SATISFACTION AS NUMBER ONE PRIORITY IN PROVIDING SERVICES, AND BOASTS ONE OF TURKEY'S BROADEST AUTHORIZED DEALER AND AFTERSALES SERVICE NETWORKS.

2016 Developments in Dealers - Sales Channels

- Authorized Aftersales Service Centers receive 625,000 vehicles annually, and serve 52,100 customers on average every month.
- In 2016, parts and workmanship turnovers rose 17% and 10%, respectively.
- Car entries into the SEAT Authorized Aftersales Services rose to 74,000 in 2016, corresponding to 19% increase compared to the previous year with the effects of the larger car park and aftersales service marketing activities.
- SKODA Turkey, which operates with 39 Authorized Dealers and 36 Authorized Aftersales Services, was named the most successful distributor in the Aftersales Services Category among 103 countries at the annual 'Best Distributor Awards'.
- 2016 was a very successful year that saw Doguş Oto exceed its 2016 targets by selling 62,405 vehicles, and 251,295 service entries.

Resim 5: "Doğuş Otomotiv Yıl Sonu Raporundan Örnek, Belge/Doküman Tasarımı, 2017"

2. Form Tasarımı

Formlarda, istenilen bilgiler boşluk doldurarak veya seçenekler yardımıyla toplanır. Amacı elde edilen bilginin sınıflandırılarak ayrıştırılmasıdır. Kamu ve özel kuruluşlarda çoğunlukla kullanılırlar ve özellikle iş başvuruları, anketler, sınavlar, seçim kağıtlarında karşımıza çıkmaktadırlar. Form tasarımı, kullanıcının etkili bir biçimde yönlendirerek istenilen bilgiyi doğru yere ve eksiksiz yazmasını sağlamalıdır (Resim 6).

Consolato Generale d'Italia
Italya Başkonsolosluğu
ES 1 ANKARA

FOTOGRAFIA
FOTO

Domanda di VIZZO per gli Stati Schengen
Schengen Vize Başvuru Formu
Ücretsiz Form

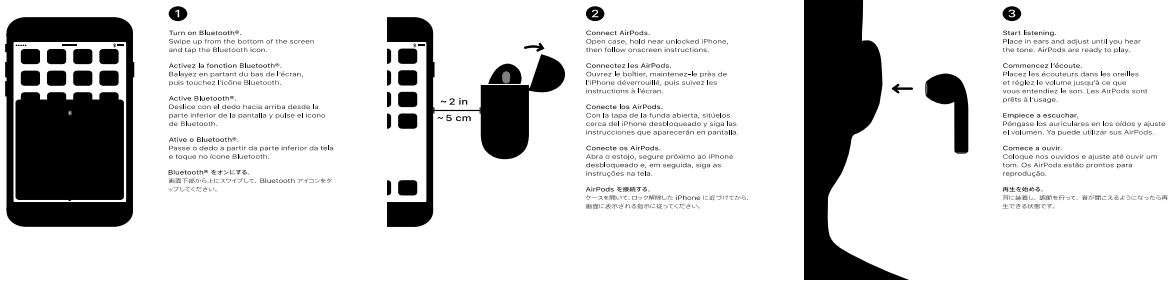
1. Cognome / Soyadı(s)		.....	
2. Cognome alla nascita (cognome di presenzia?) / (3) Doğum esnasındaki soyadınız (kültürünüzünüz)		.....	
3. Nome / Adınız (s)		.....	
4. Data di nascita (giriş tarihleriniz) / Doğum tarihiniz (giriş tarihleriniz)		.....	
5. Luogo di nascita / Doğum yeri		.....	
6. Stato di nascita / Doğum ülkesi		.....	
7. Cittadinanza attuale / Mevcut uyruğunuz		.....	
8. Sesso / Cinsiyet ☐ M maschile / Erkek ☐ F femminile / Kadın		9. Stato civile / Medeni haliniz ☐ Non coniugato / Bekar ☐ Separato / Ayrı ☐ Vedovo/Düv ☐ Altro (precisare) / Diğer (açıklayınız).....	
10. Per i minori (cognome, nome, iniziali) (se diverso da quello del richiedente) e cittadinanza del titolare della pratica, per il coniugato (cognome, nome, iniziali) second. adı, adres (başvuru sahibinden farklı cinsiyet halinde doğum uyruğunuz)			
11. Numero d'identità nazionale, ove applicabile / NÜfus Cüzdanı numarası (var ise).....			
12. Tipo di documento Schengen belgesi cins.: ☐ Passaporto ordinario / Ulusal pasaport. ☐ Passaporto di servizio / Hizmet pasaport. ☐ Passaporto speciale / Hususî pasaport. ☐ Passaporto di viaggio di altro tipo (precisare) / Diğer schengen belgesi (açıklayınız).....			
13. Numero del documento di base. Data di nascita / AS. Validità fino al / Pasaportun temel bilgisi / Doğum tarihi / Geçerlilik süresi			
14. Indirizzo del domicilio e indirizzo di posta elettronica del richiedente / Dışarıda oturulan adres / E-posta adresi		15. Numero di telefono / Telefon numarası	
16. Residenza in un paese diverso dal paese di cittadinanza attuale / Kendi ülkesi olmayan bir ülkede mi ikamet ediyorsunuz? ☐ No / Hayır			
17. Titolo di soggiorno o equivalente/ Evet. İkamet kartınız veya eşdeğer belge adı:			
18. Occupazione attuale / İş türü / Mesleğiniz:			
19. Scopo principale del viaggio / Seyahat amacınız:			
☐ Turismo / Turizm ☐ Cura/Riabilitazione / Sağlık / Rehabilitasyon ☐ Lavoro / Çalışma ☐ Sport / Spor ☐ Studi / Eğitim ☐ Visita a familiari o amici / Aile veya arkadaş ziyareti ☐ Transito aerea/terrestre / Havayolu / Karayolu taşıma ☐ Di altro tipo (precisare) / Diğer (diğer açıklayınız).....			

(3) Altro scelti da 1 a 3 in Informazioni relative al documento di viaggio.
(4) 1-3 a kadar olan bölümleri seçtiğiniz belge türüne göre doldurmalısınız.

Resim 6: "Vize Başvuru Formu, Form Tasarımı, 2017"

3. Kullanım Kılavuzu Tasarımı

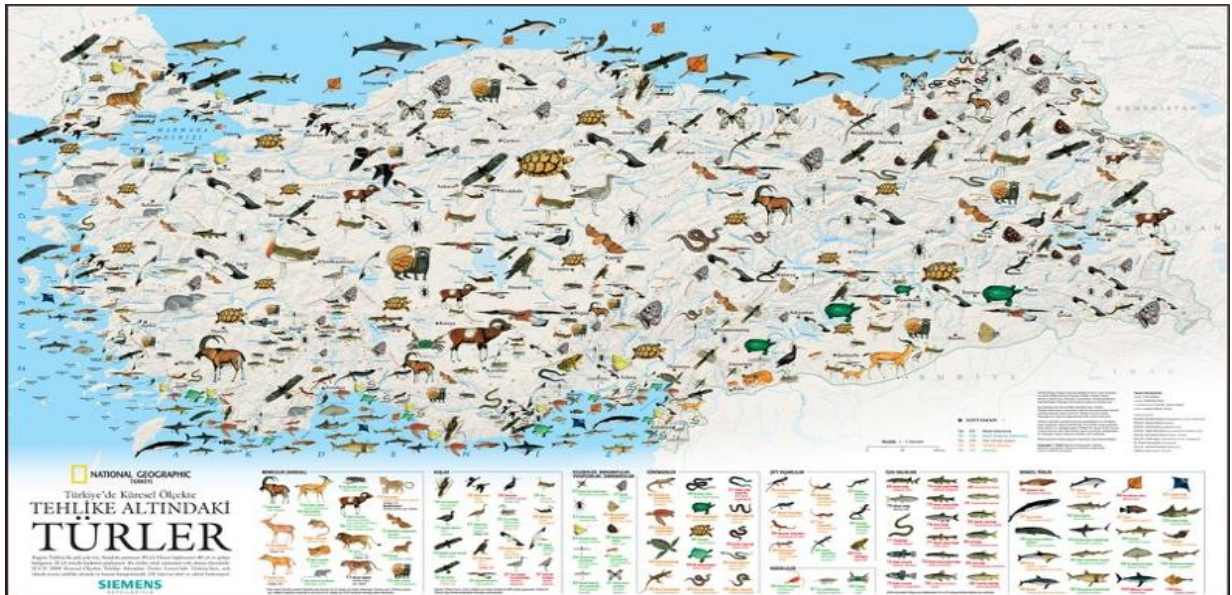
Modern anlamda ilk kullanım kılavuzu Behrens tarafından 1907 yılında AEG firmasının ürettiği elektrikli aletler için tasarlanmıştır. Günümüzde kullandığımız ürünler gittikçe daha karmaşık bir hal almaktadır. Bu açıdan bakıldığında kullanım kılavuzu tasarımının önemi artmaktadır. Basılı kitapçık veya elektronik ortamda tüketiciye sunulabilmektedirler. Kullanım kılavuzları genel olarak çok sıradan tasarımlara sahip oldukları için kullanıcı için oldukça sıkıcı olabilmektedirler. Tasarımında fotoğraf ya da illüstrasyon kullanılabilir. Hızlı kullanım kılavuzları kullanılışlılık açısından daha etkili olabilmektedir (Resim 7).

Resim 7: "Apple AirPods Hızlı Kullanım Kılavuzu, 2017"

4. Harita Tasarımı

Harita ve benzer şemalar bilgilendirme tasarımının en yoğun kullanıldığı alanlardandır. Ancak fiziki veya coğrafi haritalar kapsam dışıdır. Burada söz konusu olana, kullanıcıyı belli bir konuda bilgilendiren haritalardır. Örneğin; metro hatları haritası, nüfus dağılımı haritaları vb... Konusu geçen bilginin etkili ve anlaşılır bir biçimde harita ile görselleştirilmesidir (Resim 8).

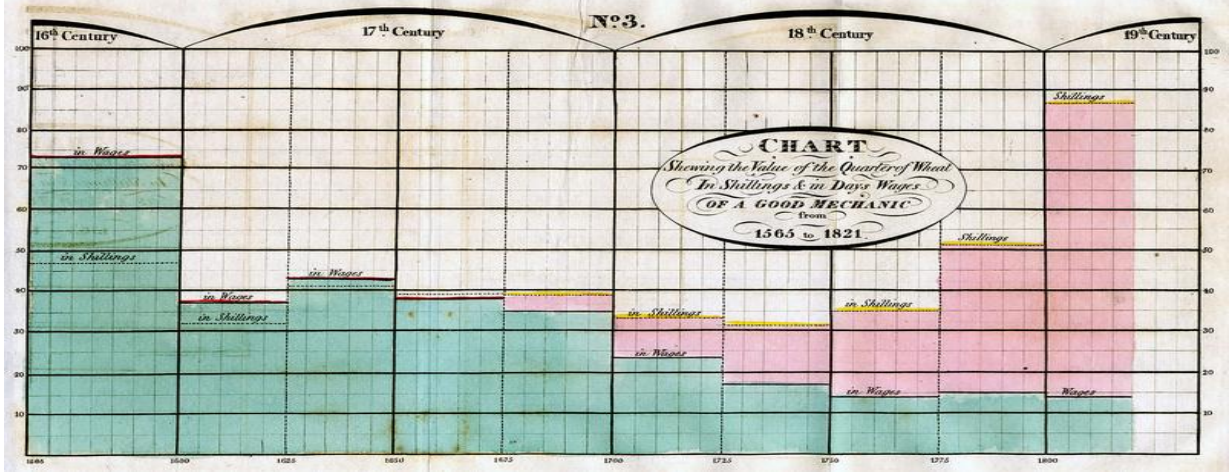

Resim 8: "Tehlike Altındaki Türler Haritası, National Geographic, 2017"

5. Şema, Çizelge ve Tablo Tasarımları

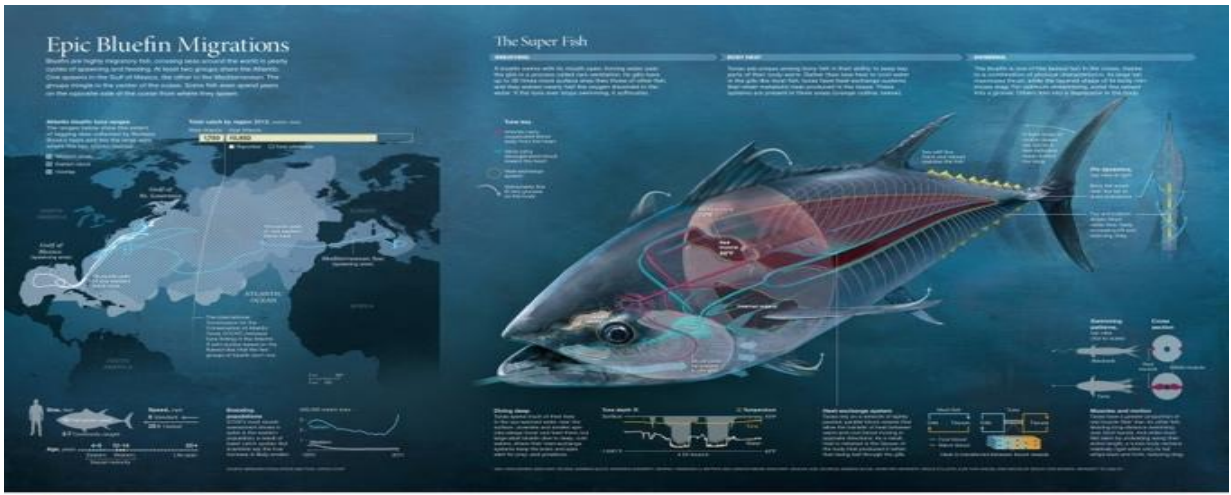
Matematiksel verilerin görselleştirilmesidir. Karmaşık ve yoğun bilgilerin anlaşılır ve karşılaştırmalı olarak incelenbilmesini sağlamaktadır. İlk olarak William Playfair (1759-1823) şema ve tablo tasarımlarını görselleştirmiştir. Günlük hayatta en sık kullanılan ve karşılaşılan bilgilendirme tasarımı türüdür (Resim 9).

Resim 9: "William Playfair Tasarımı"

6. İnfografikler

Bilgi grafikleridir. 1950'li yılların sonunda ortaya çıkmıştır ve tıp, mühendislik, uzay bilimleri, sosyal bilimler gibi birçok alanda yoğun bilgi trafiği için kullanılırlar. Anlaşılması çok kolaydır ve tasarımında tipografi, renk gibi birçok grafik tasarım yardımcı elemanı kullanılır (Resim 10).

Resim 10: "Mavi Yüzgeçli Atlantik Orkinosu Göç Yolları İnfografik Çalışması, National Geographic, 2015"

7. Yönlendirme ve İşaretlendirme Tasarımı

Açık veya kapalı alanlarda kullanıcının bir noktadan diğerine ulaşmasını sağlamaktadır. Kullanıcıyı bulunduğu ortam ile ilgili yönlendirir ve bilgilendirir. Yönlendirme tasarımları ulaşım, hastane, okul, sinema, AVM gibi insanların kalabalık olarak buldukları yerlerde özellikle gereklidir. Acil durumlarda kullanıcının çıkış yolunu bulması hayati önem taşımaktadır. Ayrıca kapı numaraları, bina adları, sokak isimleri ve yer imleri de işaretlendirme tasarımının konusudur (Resim 11).

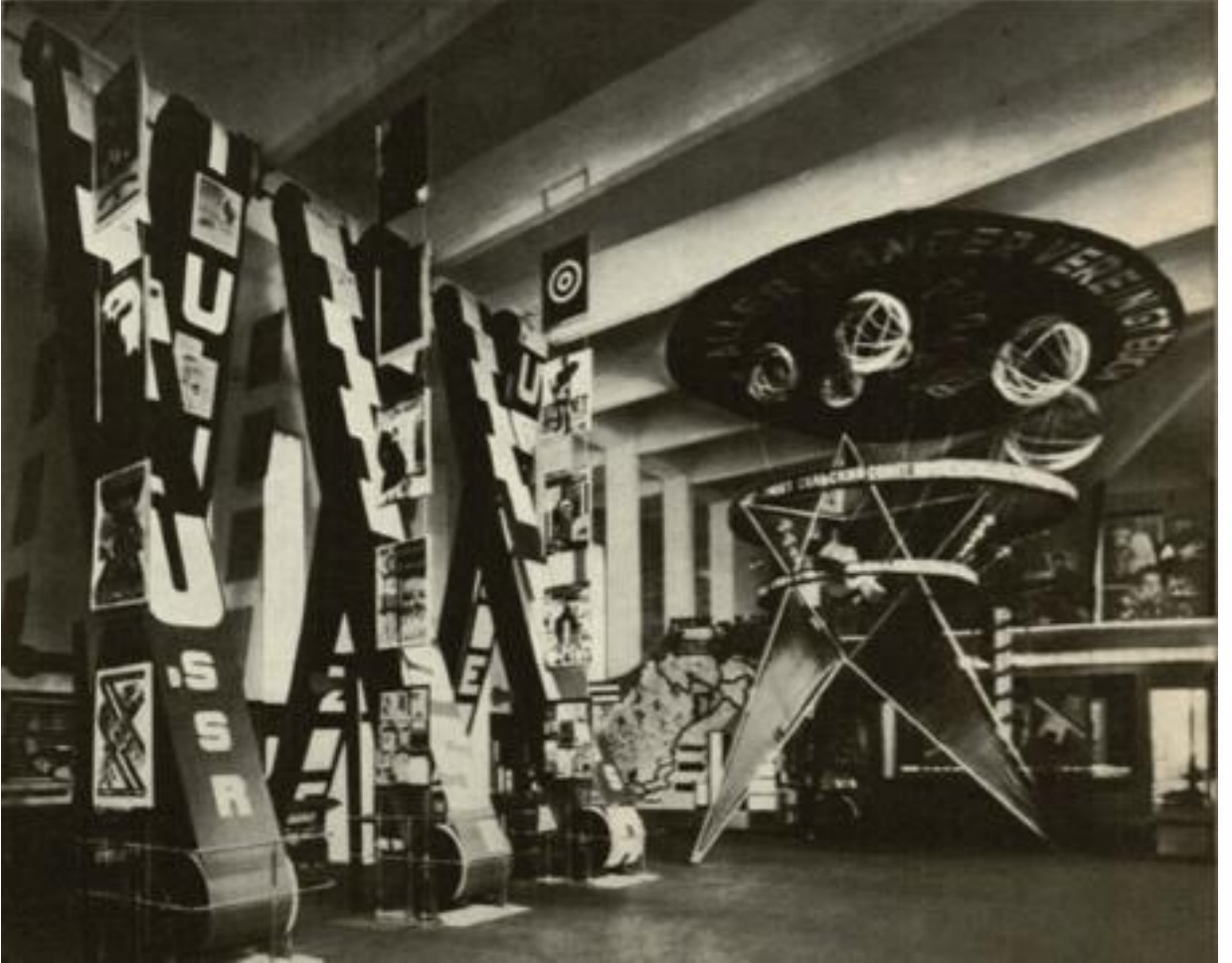

Resim 11: "Başkent Üniversitesi İç Mekan Yönlendirme Tasarımları, 2017"

8. Sergileme Tasarımı

Sergileme tasarımı mekan, ürün ve izleyici üçlüsünün etkileşimidir. Eserlerin belli bir tasarım düzeni içerisinde sergi mekanında izleyiciye sunulmasıdır. İlk sergileme tasarımı El Lissitzky tarafından yapılmıştır (Resim 12).

Türkiye’de sergileme tasarımı alanında çalışan iki isimden bahsedebiliriz; Sadık Kara Mustafa ve Bülent Erkmen (Resim 13, Resim 14)

Resim 12: "El Lissitzky, Sovyet Pavyonu, 1928"

Resim 13: "Sadık Kara Mustafa, Her Şeyden Önce Çatalhöyük Vardı! Sergisi, İstanbul, 2006"

Resim 14: "Bülent Erkmn, Osmanlı Bankası Müzesi Sergileme Tasarımı, İstanbul, 2003"

9. Piktogramlar

Bir nesneyi, düşünceyi, akımı, yeri veya kavramı temsil eden sembollerdir. Modern piktogramlar ilk olarak 1900'lü yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Çok çabuk algılanarak kullanıcıyı harekete geçirebilirler. Elektronik ortamlardan olimpiyat oyunlarına kadar çok geniş bir kullanım alanı vardır (Resim 15, Resim16).

Resim 15: "Rio Yaz Olimpiyat Oyunları Piktogramları, 2016"

Resim 16: "Elektronik Ortamda Kullanılan Piktogramlar"

TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE BİLGİLENDİRME TASARIMI EĞİTİMİ

Türkiye'de üniversitelerle bilgilendirme tasarımı ile ilgili lisans, yüksek lisans veya doktora programı bulunmamaktadır. Yalnızca grafik tasarım, iletişim tasarımı veya görsel iletişim tasarımı bölümleri altında seçmeli ders olarak verilmektedir. Toplam 76 ilgili bölüm bulunmaktadır. Türkiye'de bulunan üniversitelerde ilgili bölümler aşağıdaki gibidir (YÖK, 2017);

Üniversitelerde İlgili Bölümler (ÖSYM puanı ile öğrenci alan bölümler)

> Grafik Tasarım Bölümü	4 (4 Vakıf Üniversitesi)
> Grafik Tasarımı Bölümü	1 (1 Devlet Üniversitesi)
> İletişim Tasarımı Bölümü	8 (1 Devlet Üniversitesi + 7 Vakıf Üniversitesi)
> İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü	2 (1 Devlet Üniversitesi + 1 Vakıf Üniversitesi)
> İletişim Tasarımı ve Medya Bölümü	1 (1 Devlet Üniversitesi)
> Görsel İletişim Tasarımı Bölümü	24 (6 Devlet Üniversitesi + 18 Vakıf Üniversitesi)
> Toplam	40 Bölüm

Üniversitelerde İlgili Bölümler (Özel yetenek sınavı ile öğrenci alan bölümler)

> Grafik Bölümü	12 (11 Devlet Üniversitesi + 1 Vakıf Üniversitesi)
> Grafik Tasarım Bölümü	7 (5 Devlet Üniversitesi + 2 Vakıf Üniversitesi)
> Grafik Tasarımı Bölümü	17 (7 Devlet Üniversitesi + 10 Vakıf Üniversitesi)
> Toplam	36 Bölüm

Üniversitelerde İlgili Bölümler (ÖSYM sınavı + özel yetenek sınavı)

> ÖSYM	40
> Özel Yetenek	36
> Genel Toplam	76

Yurt dışında ise durum biraz daha farklıdır. Özellikle Amerika ve Almanya bilgilendirme tasarımı eğitimine çok önem vermektedirler. Hem Amerika'da hem Avrupa'da lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitimler verilmektedir. Yurt dışında bulunan üniversitelerde bilgilendirme tasarımı eğitimi veren üniversitelerin dağılımı aşağıdaki gibidir (IIID, 2017);

Yurtdışındaki Üniversitelerde Bilgilendirme Tasarımı Lisans Eğitimi

- > Communication And Information Design, **ABD** (2 farklı üniversitede)
- > Digital Information Design, **ABD**
- > Graphic And Information Design, **ABD**
- > Information Design, **ABD**
- > Information Design, **Almanya** (3 farklı üniversitede)
- > Information Design, **İsviçre**
- > Information And Interface Design, **Londra**
- > Communication - Information Design, **Canada**

Yurtdışındaki Üniversitelerde Bilgilendirme Tasarımı Yüksek Lisans Eğitimi

- > Information Management, **ABD**
- > Information Management And Systems, **ABD**
- > Human Factors In Information Design, **ABD**
- > Information Science **ABD**
- > Information Design And Communication, **ABD**
- > Information Design And Visualization, **ABD**
- > Technical Communication And Information Design, **ABD**
- > Information Design And Product Development, **İsviçre**
- > Information Experience Design, **İngiltere**
- > Information And Communication Technology Advanced, **Avustralya**
- > Informations Design, **Avusturya**

- > Informations Design, **Almanya**
- > Computer And Information Science, **Almanya**
- > Information Design, **Yeni Zeland**
- > Information Design, **Hollanda**
- > Information Design, **Kanada**
- > Digital Culture/Information Design, **Fransa**

Yurtdışındaki Üniversitelerde Bilgilendirme Tasarımı Doktora Eğitimi

- > Information And Interaction Design, **ABD**
- > Communication And Information, **ABD**
- > Communication And Information Design, **ABD**
- > Science In Information, **ABD**

SONUÇ VE ÖNERİLER

Durmaksızın artan insan nüfusu, hızla gelişen iletişim ve bilgi teknolojilerinin etkisi altına girmektedir. Dünyanın neresinde olursanız olun bu teknolojiler size istediğiniz bilgileri çoğu zaman hızlı, doğru ve anlaşılır biçimde sunabilmektedirler. Evde, sokakta, iş yerinde ya da aracınızın içinde kısaca yaşamın her alanında bu bilgilere ulaşabilirken, genellikle istenmeyen veya gereksiz olan bilgilerde gerekli olanlarla birlikte bizlere iletilirler. Bu iletişim, televizyon, radyo, internet, taşınabilir telefon, yol ve sokak levhaları, kullanım kılavuzları, formlar, haritalar, ambalajlar, dokümanlar, günlük faturalar gibi çeşitli kanallar yoluyla olabilir. Böylesi bilgi yoğunluğu altında gerekli olan bilgiyi içerinden seçerek amaca uygun olarak kullanabilmek, hayatı kolaylaştırırken zaman kaybının da ortadan kalkmasını sağlamaktadır. Günümüzde bilginin çok önemli bir güç olduğu düşünülürse bilgilendirme tasarımının önemi daha iyi anlaşılabilir. Türkiye’de bilgilendirme tasarımı profesyonel bir tasarım alanı olarak kabul görmelidir. Bunun gerçekleşebilmesi için, üniversitelerde lisans veya yüksek lisans programlarının açılması gerekmektedir. Bilgilendirme tasarımının profesyonel alan olarak gelişmesi Türkiye’de görsel kültürün gelişmesine de katkıda bulunacaktır.

Not: Bu çalışma Antalya’da 18-20 Mayıs 2017 tarihlerinde düzenlenen 8’inci Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresinde bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Bektaş, D. (1992). *Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi*. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

Güler, T. (2008). *Grafik Tasarımda Yeni Bir Alan: Bilgilendirme Tasarımı ve Bir Uygulama*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

IIID. (2017). Erişim tarihi: 5 Mayıs 2017, <http://www.iiid.net/education/information-design-courses/>

Jacobson, R. E. (1999). *Information Design*. Londra: The MIT Press.

Pettersson, R. (2002). *Information Design*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Türk Dil Kurumu. (2017). Erişim tarihi: 5 Mayıs 2017,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5922d18e5804b8.45283835

YÖK. (2017). Erişim tarihi: 25 Mayıs 2017, <https://yokatlas.yok.gov.tr>

RESİM KAYNAKÇA

Resim 1. (2017). Erişim tarihi: 21 Nisan 2017.
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/17/Nightingale-mortality.jpg>

Resim 2. (2017). Erişim tarihi: 21 Nisan 2017.
<https://maas.museum/app/uploads/sites/7/2015/03/behrens-kettle.png>

Resim 3. (2017). Erişim tarihi: 21 Nisan 2017, http://britton.disted.camosun.bc.ca/beck_map.jpg

Resim 4. (2017). Erişim tarihi: 21 Nisan 2017, <https://tfl.gov.uk/cdn/static/cms/images/tube-map.gif>

Resim 5. (2017). Erişim tarihi: 23 Nisan 2017.
<http://www.dogusotomotiv.com.tr/en/investor-relations/investor-relations/reports-and-presentations/annual-reports>

Resim 6. (2017). Erişim tarihi: 23 Nisan 2017.
https://www.idata.com.tr/storage/images/pages/files/58989d7135d78-ita_schengen_form_istanbul_tr.pdf

Resim 7. (2017). Erişim tarihi: 23 Nisan 2017.
https://manuals.info.apple.com/MANUALS/1000/MA1769/en_US/airpods-quickstart.pdf

Resim 8. (2017). Erişim tarihi: 23 Nisan 2017.
<http://4.bp.blogspot.com/-KX4CetN2wWU/UY0q-wfvquI/AAAAAAAAAZ4/e0XHrmiNsQo/s1600/Tehlike-Altındaki-Turler-Haritasi-Buyuk-Boy.jpg>

Resim 9. (2017). Erişim tarihi: 23 Nisan 2017.
<http://www.atlasobscura.com/articles/the-scottish-scoundrel-who-changed-how-we-see-data>

Resim 10. (2017). Erişim tarihi: 24 Nisan 2017.
http://visualoop.com/media/2015/07/Bluefin-Tuna_graphic_high-resolution1-1040x575.jpg

Resim 11. (2017). Erişim tarihi: 24 Nisan 2017. <http://gsf.baskent.edu.tr/kw/index.php>

Resim 12. (2017). Erişim tarihi: 25 Nisan 2017.
https://thecharnelhouse.org/2014/03/01/el-lissitzkys-soviet-pavilion-at-the-pressa-exhibition-in-cologne-1928/11573985_1_l-2/#main

Resim 13. (2017). Erişim tarihi: 25 Nisan 2017.

http://www.yapi.com.tr/etkinlikler/her-seyden-once-catalhoyuk-var-di_45895.html

Resim 14. (2017). Erişim tarihi: 25 Nisan 2017.

<http://ahmetsertac.com/albums/museum-of-ottoman-bank-osmanli-bankasi-muezesi/>

Resim 15. (2017). Erişim tarihi: 25 Nisan 2017.

https://image.freepik.com/free-vector/rio-2016-olympic-games-summer-sports-icons-set_1057-1293.jpg

Resim 16. (2017). Erişim tarihi: 25 Nisan 2017.

https://image.freepik.com/free-vector/colorful-social-media-icons_1043-73.jpg